

สิทธิของบุตรนอกกฎหมาย ที่บิดารับรองตั้งแต่ออยู่ในครรภ์

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักกฎหมายบุคคล
บริษัท เอดีเอสโกลด์คันทันอาหาร จำกัด (มหาชน)

ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 (1) และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 บัญญัติว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้” ความตามมาตราดังกล่าวบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน และเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ดังเช่น กรณีบุตรของภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสที่บิดาสงเสียเลี้ยงดูให้ใช้นามสกุล และแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าเป็นบุตร เช่นนี้ ถือว่าเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว จึงเป็นผู้สืบสันดาน และเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ของเจ้ามรดก แต่ไม่ได้ทำให้เด็กคนนี้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายไปได้ เพราะการรับรองที่ทำให้บุตรเป็นบุตรที่ชอบด้วย

กฎหมายนั้น หมายถึง ได้กระทำการจดทะเบียนรับรองบุตร และมีผลตั้งแต่วันที่เด็กเกิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547 ประกอบมาตรา 1557 การรับรองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ศาลตรวจจารย์โชค จารุจินดา ได้อธิบายว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบพิธีไว้ ฉะนั้นแค่ไหนเพียงใดจะถือว่าเป็นการรับรอง จึงต้องดูตามพฤติการณ์เป็นเรื่องๆ ไปว่า การประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรนั้นเป็นที่เปิดเผยถึงขนาดวิญญูชนจะพึงเข้าใจได้หรือไม่ว่าบิดาได้รับรองแล้ว ฉะนั้น การรับรองหรือไม่จึงเป็นเรื่องข้อเท็จจริง จึงไม่ต้องจดทะเบียนเป็นบุตรอย่างเช่นที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 1547 ประกอบ 1557 คือ เด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้สมรสกันจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร และรับการรับรองบุตรไม่ต้องอาศัยทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนอะไรทั้งสิ้น การที่บิดาไปแจ้งทะเบียนคนเกิดว่าเป็นบุตรก็ดีหรือให้ใช้นามสกุลก็ดี เหล่านี้เป็นเพียงข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่จะประกอบให้เห็นว่าบิดาได้รับรองแล้วหรือไม่เท่านั้น

การประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรต้องเป็นที่เปิดเผย ถ้าไม่เป็นที่เปิดเผยแม้บิดาจะมีความรักใคร่ในบุตรนั้นเพียงใดก็จะถือว่ารับรองไม่ได้ เช่น ชายได้เสียกับหญิงจนเกิดบุตรได้ปฏิบัติต่อบุตรเยี่ยงบิดากับบุตรชอบด้วยกฎหมายทั้งหลายเพราะความรักใคร่มาก แต่เป็นเพียงปฏิบัติต่อกันอย่างลับๆ เพราะยังมีความละเอียดอยู่ ดังนี้ย่อมถือไม่ได้ว่าบิดาได้รับรองแล้ว

เมื่อเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว จึงเกิดสิทธิตามกฎหมายระหว่างบุตร และบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังนี้

1) บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองนั้น ต้องเป็นบุตรที่สืบสายโลหิตของบิดาอย่างแท้จริง และ ป.พ.พ. มาตรา 1627 ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดานั้นด้วย ซึ่งจะมีสิทธิรับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรมลำดับ 1 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1629 (1)

2) บิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแม้จะรับรองบุตรแล้ว แต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้มีสิทธิ และหน้าที่ต่อบุตรนอกสมรสที่ยังไม่ได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตรแต่ประการใด (รับรองโดยนิตินัย) จึงมิใช่บิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตร

3) บิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีอำนาจฟ้องบุคคลผู้ทำละเมิดทำให้บุตรนอกกฎหมายที่ตนรับรองแล้วถึงแก่ความตาย

4) บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว อาจฟ้องบุคคลผู้ทำละเมิดที่ทำให้บิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตายในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมได้ แต่คงเรียกได้เฉพาะค่าเสียหายที่ทรัพย์สินเสียหายค่าทำศพบิดา เป็นต้น ส่วนค่าขาดไร้อุปการะไม่สามารถเรียกได้ เพราะเป็นหน้าที่ของบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

5) บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิรับมรดกแทนที่บุตรของเจ้ามรดกได้ในฐานะที่เป็นผู้สืบสันดานโดยตรง

มีคำถามว่าบิดามีสิทธิรับรองบุตรนอกกฎหมายที่อยู่ในครรภ์มารดาได้หรือไม่ และเมื่อเด็กเกิดมารอดอยู่จะมีสิทธิได้รับมรดกด้วยหรือไม่

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย การรับรองมิได้บังคับว่าต้องรับรองด้วยวิธีใด และจะรับรองตลอดไปถึงทารกในครรภ์ด้วยหรือไม่เห็นว่ามาตรา 1604 ประกอบมาตรา 15 บัญญัติให้สิทธิแก่ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาขณะเจ้ามรดกตายมีสิทธิเป็นทายาทได้ ถ้าภายหลังเกิดมาแล้วอยู่รอดทั้งพฤติการณ์ที่บิดารับรองทารกในครรภ์มารดาว่าเป็นบุตรของตนก็อาจมีได้ เมื่อกฎหมายยอมให้ทารกในครรภ์มารดาที่มีสิทธิได้รับมรดกได้ถ้าภายหลังเกิดมารอดอยู่ เหตุใดทารกในครรภ์จะไม่ได้รับประโยชน์ตามมาตรา 1627 เช่นเดียวกับเด็กที่คลอดจากครรภ์ตั้งนั้น **ศาลฎีกาจึงตัดสินทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาขณะที่บิดาตายมีสิทธิเป็นทายาทได้ ถ้าหากภายหลังได้เกิดมารอดอยู่ มีสิทธิรับมรดกของผู้ตายได้ถ้าผู้ตายคือบิดามีพฤติการณ์รับรองทารกในครรภ์ว่าเป็นบุตรของตน**

เทียบเคียงฎีกาที่ 1469/2526 ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า “ปัญหาตามฎีกาของจำเลยข้อแรกมีว่าเด็กชาย ม. โจทก์เป็นบุตรนอกกฎหมายที่นาย ผ. บิดาได้รับรองแล้วหรือไม่ ข้อนี้ได้ความว่านาง ว. มารดาโจทก์ เป็นสมุห์หับญูชีสนามกอล์ฟสวนสามพราน นาย ผ. เป็นสมาชิกสนามกอล์ฟพื้ใจทัก มีนาง อ. นาย บ. พนักงานประจำสนามกอล์ฟ เป็นพยานเบิกความ ยืนยันว่า นาย ผ. กับนาง ว. มีความสัมพันธ์ฉันสามีภริยาจนเป็นที่รู้กันทั่วไป นาย ผ. ไปรับ และมาส่งนาง ว. ที่สนามกอล์ฟเป็นประจำ ทั้งยังมีนางสาว ศ. เป็นพยานว่า นาย ผ. มาค้างคืนกับนาง ว. ที่บ้านมารดานาง ว. เสมอ นอกจากนี้ โจทก์มีภาพถ่ายที่ถ่ายร่วมกันในโอกาสไปเที่ยว และรับประทานเลี้ยงซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิด ประกอบกับก่อนที่นาง ว. จะตั้งครรภ์ ก็ไม่ปรากฏว่านาง ว. มีความสัมพันธ์กับชายอื่นนอกจากนาย ผ. แต่กลับได้ความว่า นาย ผ. ไปอยู่กับนาง ว. ฉันสามีภริยา และแสดงความสัมพันธ์ฉันสามีภริยาในที่ต่างๆ อย่างเปิดเผยได้จัดเลี้ยงฉลองการตั้งครรภ์เป็นการแสดงออกถึงการรับรองว่าโจทก์ ซึ่งเป็นทารกในครรภ์มารดาเป็นบุตรของตน โจทก์จึงเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1627 และเป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิได้รับมรดกตามมาตรา 1629(1)”

บทสรุปสังคาย ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาขณะที่บิดาตายมีสิทธิเป็นทายาทได้ ถ้าหากภายหลังได้เกิดมารอดอยู่ และโดยพฤติการณ์ที่บิดารับรองทารกในครรภ์ว่าเป็นบุตรของตน โดยแสดงความสัมพันธ์ฉันสามีภริยาในที่ต่างๆ อย่างเปิดเผยเป็นการยอมรับว่าหญิงเป็นภริยา มีการจัดเลี้ยงฉลองการตั้งครรภ์เป็นการแสดงออกถึงการรับรองว่าทารกในครรภ์เป็นบุตรของตน ทารกที่เกิดมาจึงเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาผู้ตายได้